

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2024. gada 13. jūnijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto SIA "EKO Ziemeļi" (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 64/2024),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumu Nr. 350 "Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 350) 142.⁴ punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam, kā arī Konkurences likuma 14.¹ pantam un spēkā neesošu no tās pieņemšanas brīža.

2. Noteikumu Nr. 350 142.⁴ punkts paredz: "Lai nodrošinātu valsts stratēģiju klimatneitralitātes sasniegšanai, enerģētisko neatkarību un sabiedrības interešu aizsardzību, valsts meža zemju valdītājs līdz 2023. gada 31. decembrim šo noteikumu 87.² punktā minētajās izsolēs un šo noteikumu 87.³ punktā minētajā publicējamajā informācijā neiekļauj līdz 50 000 hektāru no valsts meža zemēm. Subjekts, kura visas

kapitāla daļas vai akcijas pieder publiskai personai vai vienai vai vairākām publiskas personas kapitālsabiedrībām, 45 dienu laikā pēc šo noteikumu stāšanās spēkā iesniedz valsts meža zemju īpašniekam pamatotu iesniegumu piešķirt izpētes un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai valsts meža zemēs. Zemkopības ministrija izvērtē iesniegumu un sagatavo informāciju Ministru kabineta lēmuma pieņemšanai par šo noteikumu 87.² punktā minētā vienreizējā maksājuma apmēru par tiesībām noslēgt šo noteikumu 87.⁵ punktā minēto apbūves tiesības līgumu, ņemot vērā neatkarīga vērtētāja vērtējumu par tirgus cenu. Valsts meža zemes īpašnieks piešķir izpētes un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai valsts meža zemēs, ja par to lemj Ministru kabinets.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ pantam;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgu pieteikumu, lūdzot atzīt apstrīdēto normu un Noteikumu Nr. 350 142.⁵ un 142.⁶ punktu par neatbilstošu citstarp Satversmes 91. panta pirmajam teikumam (ieteikums Nr. 170/2023). Satversmes tiesas 2. kolēģija 2023. gada 13. decembrī nolēma atteikties ierosināt lietu pēc minētā pieteikuma, pamatojoties citstarp uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu (turpmāk – kolēģijas 2023. gada 13. decembra lēmums). Kolēģijas 2023. gada 13. decembra lēmumā norādīts, ka pieteikumā Nr. 170/2023 ietvertais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Līdz ar to kolēģijai, ievērojot Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, ir jāpārbauda, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts nav mainījies, bet ir precizēts prasījums. Proti, Pieteikuma iesniedzēja vairs nelūdz vērtēt Noteikumu Nr. 350 142.⁵ un 142.⁶ punkta atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Tāpat pieteikums ir papildināts ar jaunu prasījumu izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. un 105. pantam, kā arī Konkurences likuma 14.¹ pantam. Turklāt izskatāmajā pieteikumā ir papildināts juridiskais pamatojums tam, kāpēc apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Tādējādi pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības un kolēģīgai no jauna jāpārbauda tā atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību augstāka juridiska spēka normām. Pieteikumā ir apstrīdēta Ministru kabineta noteikumu normas atbilstība Satversmei un likumam. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietverto pamattiesību aizskārums gadījumā.

Pieteikuma iesniedzēja ir juridiska persona. Līdz ar to tā ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētās pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē ietvertās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 11. punktu*).

7.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir kapitālsabiedrība, kuras pamata saimnieciskās darbības veids ir elektroenerģijas ražošana, izmantojot vēja elektrostacijas. Tā Kuldīgas novadā attīsta vēja parku, un ietekmes uz vidi novērtējuma izpētes apvidū iekļāvusi arī septiņas AS

“Latvijas Valsts meži” apsaimniekošanā esošās valsts meža zemes, uz kurām tai arī esot interese izbūvēt vēja parkus. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka četri no minētajiem valsts meža zemes gabaliem saskaņā ar apstrīdēto normu ir iekļauti to meža zemju skaitā, uz kuru izpētes un apbūves tiesību iegūšanu vispirms var pretendēt tikai subjekts, kura visas kapitāla daļas vai akcijas pieder publiskai personai vai vienai vai vairākām publiskas personas kapitālsabiedrībām. Ar Ministru kabineta 2023. gada 28. novembra rīkojumu Nr. 831 “Par vienreizējā maksājuma apmēra apstiprināšanu saistībā ar tiesībām noslēgt apbūves tiesību līgumu stratēģiski nozīmīgu vējparku izvietojšanai valsts meža zemē” (turpmāk – Ministru kabineta rīkojums) noteikts Zemkopības ministrijai saistībā ar stratēģiski nozīmīgu vējparku izvietojšanu piešķirt sabiedrībai ar ierobežotu atbildību “Latvijas vēja parki” izpētes un apbūves tiesības uz šā rīkojuma 1. pielikumā minētajām teritorijām, tostarp Pieteikuma iesniedzējas norādītajiem četriem valsts meža zemes gabaliem. Tādējādi ar apstrīdēto normu esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības piedalīties attiecīgo zemes gabalu apbūves tiesību izsolē.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7.2. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētā norma pārkāpjot arī Satversmes 1. pantā ietverto konkurences principu, un Konkurences likuma 14.¹ pantā ietverto konkurences neitralitātes principu, jo tiek radītas nepamatotas priekšrocības publiskas personas kapitālsabiedrībai iepretim privātā sektora konkurentiem. Taču šādi Pieteikuma iesniedzējas argumenti pēc būtības attiecas uz to, vai tās norādītajai atšķirīgajai attiecībai starp publiskai personai piederošu kapitālsabiedrību un privātpersonai piederošu kapitālsabiedrību ir objektīvs un saprātīgs pamats, tostarp, vai atšķirīgā attiecība ir samērīga. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējas argumenti par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 1. pantam un Konkurences likuma 14.¹ pantam pēc būtības ir saistīti ar vērtējumu par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam un Konkurences likuma 14.¹ pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7.3. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar arī tai no Satversmes 105. panta izrietošās tiesības uz īpašumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai kādas ekonomiskās intereses tiktu atzītas par tiesību uz īpašumu objektu Satversmes 105. panta izpratnē, tām jāatbilst tiesību sistēmā

noteiktajiem kritērijiem. Proti, par īpašumu var tikt uzskatīti tādi prasījumi, kuru izpildi varētu pieprasīt, ja pastāvētu skaidrs tiesisks pamats (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2022. gada 28. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019-28-0103 18.3. punktu*). Nākotnes ienākumi uzskatāmi par īpašumu tad, ja tie jau ir nopelnīti vai pastāv prasība, kura var tikt apmierināta (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 27. maija sprieduma lietā Nr. 2020-49-01 20.1. punktu*). Tiesību uz īpašumu aizskārumam būtu jāizpaužas tādējādi, ka ar apstrīdēto normu ir liegtas kādas tiesības, kas komersantam jau reiz bijušas noteiktas, vai ir samazinājies ar Satversmes normām aizsargāto pieteikuma iesniedzēja tiesību apjoms (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13.2. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma liegusi tai tiesības īstenot sava vēja parka būvniecību valstij piederošās teritorijās, attiecībā uz kurām tā jau kopš 2022. gada veic ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru. Taču, ņemot vērā minētās Satversmes tiesas atziņas, pieteikumā nav pamatots, ka konkrētajā gadījumā pastāv skaidrs tiesiskais pamats, kas piešķirtu Pieteikuma iesniedzējai tiesības īstenot sava vēja parka būvniecību valstij piederošās konkrētās teritorijās. Tāpat nav arī pamatots, kā apstrīdētā norma jau šobrīd negatīvi ietekmē Pieteikuma iesniedzējas iespējas veikt tās komercdarbību un būvēt vēja parkus tādās teritorijās, kas nepieder valstij. Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi, ka tas, ka sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas vēja parki" ir piešķirtas izpētes un apbūves tiesības uz konkrētām valsts meža zemēm, apdraud Pieteikuma iesniedzējas iespējas pieslēgties elektroenerģijas pārvades tīkliem. Tomēr nav pamatots, ka šis aspekts jau šobrīd ietekmē Pieteikuma iesniedzējas iespējas attīstīt savus vēja parkus. Tādējādi pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, ka ir aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī šādu iespēju nav.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas otro teikumu, ja personai nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību

aizsardzības līdzekļiem, tad konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Saskaņā ar apstrīdēto normu izpētes un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietojšanai valsts meža zemēs šajā normā noteiktajam subjektam piešķir, ja par to lemj Ministru kabinets. Savukārt saskaņā ar Noteikumu Nr. 350 142.⁶ punktu, ja Ministru kabinets līdz 2023. gada 31. decembrim nepieņemtu lēmumu par apstrīdētajā normā minēto valsts meža zemi, no 2024. gada 1. janvāra attiecīgās valsts meža zemes apbūves tiesīgo varētu noskaidrot, rīkojot izsoli Noteikumu Nr. 350 87.² punktā noteiktajā kārtībā.

Tādējādi konkrētajā gadījumā par pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi uzskatāms brīdis, kad Ministru kabinets pieņem lēmumu par izpētes un apbūves tiesību piešķiršanu uz konkrētām valsts meža zemēm apstrīdētajā normā minētajam subjektam. Ministru kabineta rīkojums, ar kuru sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas vēja parki" piešķirtas izpētes un apbūves tiesības uz šā rīkojuma 1. pielikumā minētajām teritorijām, tostarp Pieteikuma iesniedzējas norādītajiem valsts meža zemes gabaliem, pieņemts 2023. gada 28. novembrī. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2024. gada 27. maijā. Tādējādi termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai Satversmes tiesā ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

9. Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums šajā daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu "Par Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumu Nr. 350 "Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi"

142.⁴ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam” pēc SIA “EKO Ziemeļi” pieteikuma (pieteikums Nr. 64/2024).

2. Ņemot vērā, ka Satversmes tiesa jau ir lūgusi institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinetu– sniegt atbildes rakstu ar faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu lietā Nr. 2024-10-03 “Par Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumu Nr. 350 “Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi” 142.⁴ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam”, uzaicināt Ministru kabinetu līdz **2024. gada 13. augustam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu tādā gadījumā, ja tam norādāmi kādi papildu apsvērumi.

3. Atteikties ierosināt Satversmes tiesā lietu par Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumu Nr. 350 “Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi” 142.⁴ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam un Konkurences likuma 14.¹ pantam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš